

18. 4. 2012

Veďte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Méně známá možnost využití liberace podle autorského zákona

Mezi základní majetková práva autorů autorských děl patří oprávnění své dílo užít a udělit jiné osobě smlouvou oprávnění k výkonu tohoto práva. Jedním ze zákonem předvídaných způsobů užití autorského díla je sdělování díla veřejnosti jeho provozováním ze záznamu a jeho přenosem (§ 20 autorského zákona) a sdělování díla veřejnosti provozováním rozhlasového či televizního vysílání (§ 23 autorského zákona).

V dalším výkladu pomineme případy, kdy k užívání autorských děl výše zmíněnými způsoby dochází výhradně pro osobní potřebu fyzické osoby, jehož účelem není dosažení hospodářského nebo obchodního prospěchu, a zaměříme se na případy komerčního využití autorských děl třetích osob.

O užití autorského díla ve smyslu § 20 autorského zákona se jedná v případě, kdy prostřednictvím technického zařízení dochází k zpřístupňování zvukového nebo zvukově obrazového záznamu veřejnosti v místě provozování ze záznamu, popřípadě pomocí reproduktoru, obrazovky nebo podobného přístroje mimo prostor provozování ze záznamu. O užití autorského díla ve smyslu § 23 autorského zákona se pak jedná v případě, kdy pomocí přístroje technicky způsobilého k příjmu rozhlasového či televizního vysílání dochází k zpřístupňování díla vysílaného rozhlasem či televizí. Je zřejmé, že výše popsané způsoby užití autorských děl budou v praxi vysoce frekventované, neboť budou dány zpravidla vždy, když podnikatelé pouští hudbu či televizní pořady svým zákazníkům. K užívání autorských děl ve smyslu § 20 a § 23 autorského zákona tak bude docházet nejen v barech, restauracích či kavárnách, ale též obchodech, ve sportovních zařízeních a areálech, při firemních akcích, ve veřejných prostorech kancelářských budov a tak dále.

Jak je zmíněno v úvodu, i výše popsané způsoby užití autorských děl jsou možné pouze se smlouvou uděleným souhlasem autora. Jelikož práva autorů, kteří se podílejí na tvorbě zvukových a zvukově obrazových záznamů, jsou v tomto případě tzv. kolektivně spravovaná, není nutné, aby uživatel (tj. provozovatel baru, restaurace, kavárny apod.) uzavíral smlouvy jednotlivě s každým autorem, ale postačí, aby uzavřel smlouvu s příslušným kolektivním správcem. Zde se však dostáváme k jádru problému – autoři, kteří se podílejí na tvorbě zvukových a zvukově obrazových záznamů, nejsou zastupováni jedním, ale hned pěti kolektivními správci. V současné době v České republice působí Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním, o.s. zastupující autory hudby a textu a nakladatele (dále jen „OSA“), DILIA, divadelní, literární, audiovizuální agentura o.s. zastupující autory děl literárních a vědeckých, audiovizuálních a audiovizuálně užitých (dále jen „DILIA“), Ochranná organizace autorská-Sdružení autorů děl výtvarného umění, architektury a obrazové složky audiovizuálních děl o.s. zastupující autory oboru výtvarného a oboru architektonického (dále

jen „OOA-S“), INTERGRAM nezávislá společnost výkonných umělců a výrobců zvukových a zvukově-obrazových záznamů, o.s. zastupující výkonné umělce a výrobce zvukových a zvukově obrazových záznamů (dále jen „INTERGRAM“) a Ochranná asociace zvukařů - autorů, o.s. zastupující mistry zvuku (dále jen „OAZA“).

Při zmíněné pluralitě kolektivních správců by k řádnému splnění závazku uživatelů zvukového nebo zvukově obrazového záznamu mít zajištěn souhlas všech autorů, kteří se na jejich tvorbě podíleli, bylo za jiných okolností nutné uzavřít odpovídající licenční smlouvu s každým z uvedených kolektivních správců. Obrat „za jiných okolností“ je v předchozí větě zmíněn záměrně, neboť v tomto směru přichází uživatelům na pomoc samotný autorský zákon, který ve svém ustanovení § 101 odst. 11 přiznává uživateli oprávnění požadovat, aby kolektivní správci, kteří kolektivně spravují stejný předmět ochrany, pověřili uzavřením jediné smlouvy společného zástupce.

S kolektivními správci DILIA a OOA-S se v praxi problém nevyskytoval, neboť tito kolektivní správci jsou v této oblasti již řadu let zastupováni kolektivním správcem OSA, který pro ně odpovídající licenční poplatky vybírá na základě jediné smlouvy uzavřené s uživatelem. Do konce roku 2010 však uživatelé autorských děl (v tomto případě provozovatelé rozhlasového či televizního přijímače ve veřejných prostorách své provozovny) byli oslovováni třemi kolektivními správci současně, a to OSA, INTERGRAM a OAZA. Z pohledu uživatele tedy na trhu působili nezávisle na sobě tři kolektivní správci, kteří kolektivně spravovali stejný předmět ochrany. Za těchto okolností tedy uživatel byl oprávněn dovolávat se svého oprávnění dle zmíněného § 101 odst. 11 autorského zákona a požadovat, aby tito kolektivní správci pověřili uzavřením smlouvy společného zástupce.

Pokud kolektivní správci výzvě k pověření společného zástupce nevyhověli, což se až do 1.1.2011 skutečně nestalo, je uživatel oprávněn dovolávat se liberačního důvodu dle ustanovení § 100a autorského zákona, dle kterého platí, že kolektivní správce nemůže uplatňovat zdržovací nárok (§ 40 odst. 1 písm. b) autorského zákona), ani nárok na náhradu škody nebo na vydání bezdůvodného obohacení podle zvláštní úpravy autorského zákona (§ 40 odst. 4) z neoprávněného zásahu do kolektivně spravovaného práva. Podmínkou pro uplatnění tohoto liberačního důvodu dle textu ustanovení § 100a odst. 1 je, že uživatel řádně a bez zbytečných průtahů vede s příslušným kolektivním správcem jednání směřující k uzavření licenční smlouvy vyžadované autorským zákonem. Vztaheno na problematiku posuzovanou v tomto článku lze k naplnění zmíněné podmínky analogicky požadovat, aby uživatel upozornil kolektivního správce na povinnost pověřit společného zástupce, a pro případ, že tak učiní, přislíbit součinnost k uzavření smlouvy.

Je však třeba zdůraznit, že uplatněním liberačního důvodu dle § 100a autorského zákona nezaniká povinnost hradit jakékoli platby za užití autorského díla jako taková, zaniká pouze povinnost hradit platby sankční povahy (tj. platby z titulu nároku na náhradu škody a platby z titulu nároku na vydání bezdůvodného obohacení ve výši dvojnásobku obvyklé odměny). Uživateli tedy zůstává povinnost uhradit kolektivnímu správci částku (přesněji vydat bezdůvodné obohacení) ve výši odměny, která by byla obvyklá za získání takové licence v době neoprávněného nakládání s dílem.

Jak je zmíněno již výše, uvedený postup lze v praxi použít v případě, že k užívání předmětného autorského díla docházelo v období do 31.12.2010. S účinností od 1.1.2011 totiž byla mezi kolektivním správcem OAZA a INTERGRAM uzavřena smlouva, kterou kolektivní správce OAZA pověřil vybíráním autorských odměn za kolektivně spravované právo podle § 23 autorského zákona (provozování rozhlasového či televizního vysílání) kolektivního správce INTERGRAM. Ačkoli se tedy může zdát, že tento článek je již jen exkursem do historie, není tomu tak. Nároky z titulu neoprávněného užití autorského díla uvedeným způsobem, ke kterému došlo v roce 2010, začínají být totiž až v současné době projednávány příslušnými soudy. Možnost uplatnění liberačního důvodu dle ustanovení § 100a autorského zákona je tedy v praxi stále dána.

JUDr. Jan Špaček, advokát
autor působí v advokátní kanceláři MSB Legal, v.o.s.

[MSB Legal, v.o.s.](#)

Radlická 28/663
150 00 Praha 5

Tel.: +420 251 566 005

Fax: +420 251 566 006

e-mail: paha@msblegal.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)